

PRADZIAD (64) *sb m*

pradziad (62), **predziad** (1), **pradziad** (1); predziad : pradziad *Calep* (1:1).

Pierwsze a jasne, -åd, -ad-.

sg N pradziãd (14). ◊ *G* pradziada (21). ◊ *A* pradziada (4). ◊ *I* pradziadem (3); -em (1), -(e)m (2).
◊ *pl N* pradziadowie (5). ◊ *G* pradziadów (11); -ów (3), -(o)w (8). ◊ *A* pradziady (2). ◊ *I* pradziady (3). ◊ *L* pradziadach (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI(XVII) w. (jeden z niżej notowanych przykładów).

1. *Ojciec dziadka lub babki; proavus Mącz, JanStat, Cn; protavus JanStat [w tym: czyj (33): pron poss (27), G sb i pron (6)] (42) : Prądziad/ ieft mego Dziaáda álbo Báby Oyćiec. GroicPorz ff2; Stárłzá Ciotká/ ieft mego Prądziáda šioftrá GroicPorz ff2v, ff2 [2 r.], ff2v; Iz czáfu iednego Zacne z Rákus Kšiáżę/ Gošćiem do Krolá Władyiłáwá/ prądziáda džišieyřzego Pána náłzego [tj. Zygmunta Augusta] było przyiechało OrzRozm I4, K2v, K3v, M4v; BielKron 116v, 231 [2 r.], 327v; KwiatKšiqż F4; Proavus, Prądziad tertius a patre Mącz 22a; Parentes, Rodzicy y wřizicy ynřzy przodkowie z práwey liniey pochodzący aż do prądziádów/ náłzy řtarřzy. Mącz 278c; Propatruus – Brat mego pradziada. Calep 860b, 3a; KochFrag 42; Przywiléy wolności Zydowfkiéy, przez Boleřłáwá Kšiáżę Wielkiéy Polřki, prądziáda Wielkiégo Kázimiérzá dány. SarnStat 249; Kázimiérz trzeći potwiérdfa Státut Kázimiérzá Prądziáda řwego SarnStat 903, 12, 13, 161, 249, 1003 (13); [SenekaGórń 213].*

W połączeniach szeregowych (7): A drudzy co zacność řwyc przodkow wyliczáia/ A o řwyc řie pořtěpkoch nigdy nie pytáia. Iáko prądzyad ná Szwabye v Choynic hárcował/ Iáko dzyad więźnie wodził/ iáko mury přował. Iáko řtriy był ćwicřzony w Rzeczyřpolitey/ A wuy zářię niebořczyřk hońcá známienity. RejWiz 97v; OrzList d4v; ná ktorego grobie thák napis řtoi: Syn tu/ ociec tu/ [dziad thu BielKron 1551 94v]/ prądzyad tu leżą pořpołu. BielKron 180; řebyřmy řie rychlé yná tego [króla] zgodřili/ któřego ociec/ dziad/ y prądziad rřędem nam pánowali/ niř gdzie nam kogo obcégo řzukác przydřie. KochWr 35; A [Turek] wřiawřzy řiemię Węgierrka/ cóř daléy? Nic/ iedno ábym dořtał Polřki/ któřey przed láty y dziad y prądziad/ y oyćiec móy prágnęli. OrzJan 115, 35; třoy [!] ociec, dziad, prądziad, Starořytni řzláchcicy Polřczy, [...] czyniać wřtáwicznie Ręką řwoia z pogány, gořciniec ci prořty Przetárli do wřzyřtkiego. CiekPotr 48.

Szereg: »dziad i pradziad« (2): Zeby teř twoy potomek mogł to mieć od ćiebie/ Co tobie Džiad y Prądziad džiędzicznie zořtáwił Prot D4; CiekPotr 73. [Ponadto w połączeniach szeregowych 6 r.]

Wyrażenie przyimkowe: »za pradziadow« (1): [król Zygmunt August mówi] iře té oboie Pánřtwá [tj. Polska z Litwá] od dawnych czářów/ ięřcze zá Prądziádów náłzych w iedno złączone řá SarnStat 1002.

2. *Przodek, protoplasta, poprzednik; proavus Modrz, Cn [w tym: czyj (13): pron poss (11), G sb (1), ai (1); pl (19), sg (3)] (22) : IOzáphát řyn Aze/ od mátki Abidá/ řzořty krol Iudá/ pánował po oycu řwoim lat XXV. Ten řie záchowawał w boiáźni Bořey/ nářłáduiać drogi prądzyádá řwego [tj. króla Dawida; Vulg 2. Par 17/3] BielKron 84, 63v; RejZwierc 219v; ModrzBaz [41]v; StryřKron 76, 350; Tám Sarkáwice/ gdzie więc on wiek řtáry/ Ofiárował řię do řwiętey Bárbáry. Tám wřtěpowáli nářzy prądziádowie Dawni řzyprowie. KlonFlis G3.*

W połączeniach szeregowych (5): Czyli řię niewřtydřiz řnowe⁸⁰ řpořobu zbwiańia náuczác? i powiędác ře go twoj džiadowie/ pradziadowie i inřzy řtarřzy nięwiedřieli MurzHist M3v; thedyć

iefzcze nie to práwe fláchećtwo/ [...] iż fie chłubi dziády/ prádzády [!]/ álbo infzemi przodki fwemi *RejZwierc* 52; Nie iżebychmy co o ftáteczności Wiáry W.K.M. wąpili/ którą W.K.M. ták iákoś iá od Oycá/ Dziádow/ y Prádziádow fwoich przyiął/ [...] y dali Bog do końca záchowáfz *WujJud* A7; *ReszPrz* 96. Cf »z pradziadow«.

W połączeniu z imieniem (1): Tego czáfu był Lámech fzofty potomek Kaimow zły á obyczáiw fkáżonych [...]. Ten to Lámech zabił prádzyadá Kaimá *BielKron* 3v.

Szeregi: »dziadowie i pradziadowie« = *avi et proavi* *Modrz* [szyk 6:1] (7): Spofob też Kofćiołá Bożego ten chowam/ y tego vzywam/ w ktorym Dziádowie y Prádziádowie náfzy fą zmárli *OrzList* d3v; Czemu infzey wiáry ty fobie fzukáfz nád tę/ którą tobie odumárli dziádowie y prádziádowie święci twoi? *OrzRozm* M4v, M4, T3; ktorzi siebie/ rodzice/ y przyiaćioły fwe złemi vczynkami lżą/ cí niech wiedzą/ że fię od fláchetności przodkow fwych wyrodzili: nic im niepomogá ftárodawne Herby: nic Dziádow y Prádziádow sławne fpráwy *ModrzBaz* 42; *KołakCath* A3v; *GosłCast* 15. [Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.]

»synowie ani pradziadowie« (1): Tátáryzn brzydliwy/ [...] Leie krew bez przyczyny: nie ma od Sąsiádow Zadney krzywdy: od fynow/ áni od prádziádow *KlonWor* 30.

Wyrażenia przyimkowe: »z pradziadow« (1):

~ *W połączeniu szeregowym (1):* [książątka niemieckie] niemáiąc przodkiem baczenia ná mieyfcá oyczyfte/ w kthorych fie prodzili/ y wychowáli z oycow/ z Dziádow/ z Prádziádow/ niezliczone fzkody y morderftwá vbogim ludziem pófpolitym/ y fwoim przyiaćielom poczynili *BielKron* 237. ~

»za pradziadow« = *w dawnych czasach* (1):

~ *Wyrażenie:* »za starych pradziadow« (1): Skąd fię to pokázuie/ Iż więcey przykłádow Było ná świecie niż praw/ zá ftárych prádziádow. *KlonWor* 65. ~

Synonimy: 2. *dziad, przodek.*